

Халатур С.М.,

к.е.н., доцент,

доцент кафедри фінансів та банківської справи,

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ГАЛУЗІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ З УРАХУВАННЯМ ФАКТОРІВ РИЗИКУ

Анотація. У статті досліджується проблема покращення інвестиційної привабливості галузі сільського господарства України з урахуванням факторів ризику. Автор висвітлює фактори ризику інвестиційної привабливості та шляхи покращення використання інвестиційних ресурсів сільського господарства. Проаналізовано динаміку капітальних інвестицій в сільське господарство України. Узагальнено чинники негативного впливу на інвестиційне середовище економіки країни, які є основою утворення ризиків, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Тому з метою підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства в країні окреслено основні пріоритети вдосконалення інвестиційної політики. Досліджено шляхи мінімізації ризику, пов'язаного з впливом факторів макросередовища на інвестиційну діяльність. Одержані результати сприятимуть збільшенню обсягів інвестицій у сільське господарство України.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, сільське господарство, галузь, ризики інвестування, фактори впливу.

Постановка проблеми. Інвестиції є вкрай важливими для зростання сільськогосподарського сектору. Основні джерела капіталу повинні прийти від приватних інвесторів; державні інвестиції не можуть задовольнити потреби, але можуть виявитися ефективними для стимулювання і залучення приватних інвестицій у сектор. Інвестиційна привабливість сільського господарства повинна сприяти все більшій вигоді від інвестицій в аграрний сектор у середньостроковій і довгостроковій перспективі, оскільки попит на продовольство та інші сільськогосподарські продукти, як очікується, продовжить рости.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Висвітленню цієї економічної проблеми присвячено багато праць, зокрема проблемам організації інвестиційно-інноваційних процесів в економіці присвячено цілий ряд досліджень українських та зарубіжних учених, таких як, зокрема, О.І. Амоша, А.В. Буряк, В.І. Голюк, І.І. Вініченко, М.І. Долішній, О.Ю. Дудчик, М.З. Згуровський, Ф.Є. Іванов, Б.Є. Кваснюк, М.І. Кісіль, М.І. Прокопенко, О.В. Покатаєва, О.С. Редькін, Б. Твіст, В.О. Точилін, Р. Фатхутдінов, Л.І. Федулова, Ф. Хедоурі, Б.І. Холод, Д.М. Черваньов, О.Ю. Чубукова, М.Г. Чумаченко, Я.С. Янишин, Ю.П. Кашуба [1–7].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Віддаючи належне науковим напрацюванням з цієї проблематики, зауважимо, що ще не достатньо висвітлені питання покращення інвестиційної привабливості сільського господарства України з урахуванням факторів ризику. Потребують більш повного дослідження економічні механізми та особливості інвестування в сільське господарство.

Мета статті полягає в дослідженні інвестиційного забезпечення сільського господарства України, виокремленні ключових проблем і визначенні перспективних напрямів удосконалення з урахуванням спектру ризиків, характерних для сучасного інвестиційного середовища країни.

Виклад основного матеріалу дослідження. Широке коло інвестиційних ризиків у сільському господарстві та інвестиційна політика повинні бути спрямовані не лише на збільшення інвестицій в сільське господарство, але й на забезпечення того, щоб інвестиції носили стійкий характер. Великі міжнародні інвестори сприяють накопиченню сільськогосподарського капіталу. Вони можуть створити робочі місця та залучити фахівців, фінансові можливості та маркетингові мережі для підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва і виробничо-збутових ланцюгів. Однак масштабні інвестиції також можуть мати негативні соціальні та екологічні наслідки. Інвестиційна політика, закони і правила повинні бути добре розроблені й ефективно реалізовані, щоб гарантувати, що такі інвестиції приносять економічні і соціальні вигоди для країни за одночасного забезпечення сталого використання природних ресурсів.

В табл. 1 розглянемо динаміку капітальних інвестицій у сільське господарство України.

Основа покращення інвестиційної привабливості сільського господарства України полягає в наданні допомоги в оцінюванні та розробленні політики з мобілізації інвестицій у сільське господарство для сталого економічного зростання та розвитку. Залучення інвестицій в сільське господарство спирається на широкий набір факторів, які виходять за рамки аграрної політики, зокрема макроекономічної політики. Послідовна політика є найважливішим компонентом сприятливого інвестиційного клімату для всіх інвесторів (вітчизняних або іноземних, малих чи великих). Розглянемо фактори впливу на інвестиційну привабливість сільського господарства України та виділимо питання, які повинні бути розглянуті під час створення привабливих умов для інвесторів та підвищення вигоди розвитку інвестицій в сільське господарство.

На рис. 1 показані фактори впливу на інвестування галузі сільського господарства України.

Якість інвестиційної політики безпосередньо впливає на рішення інвесторів. Прозорість, політика узгодженості та відсутність дискримінації можуть підвищити довіру інвесторів. Безпечний доступ до природних ресурсів, добре функціонуючий ринок та ефективні механізми забезпечення виконання контрактів та компенсації експропріації також мають важливе значення для подальших інвестицій в сільське господарство.

Динаміка капітальних інвестицій у сільське господарство України

Рік	Освоєно (використано) капітальних інвестицій, у фактичних цінах, млн. грн.		у % до загального обсягу
	Усього	Сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг	
2012	263 727,7	15 796,9	6,0
2013	247 891,6	16 145,9	6,5
2014	204 061,7	16 754,3	8,2
2015	251 154,3	27 078,9	10,8
Зміна, %	95,23	171,42	180,00

Джерело: складено автором за даними Державного комітету статистики України

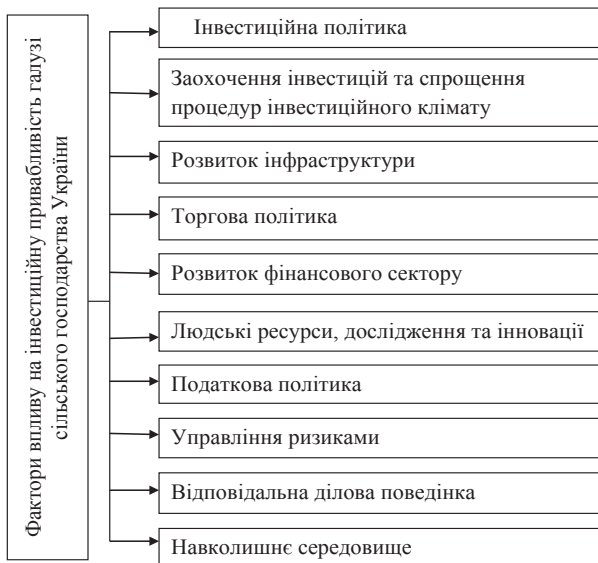

Рис. 1. Фактори впливу на інвестування галузі сільського господарства України

Джерело: власна розробка автора

Питання, які необхідно розглянути, такі:

- які заходи були прийняті урядом для забезпечення того, щоб закони, правила і політика для сільськогосподарських інвестицій та їх здійснення були зрозумілими, доступними, прозорими і передбачуваними, чи не нав'язують вони непотрібний тягар для вітчизняних та зарубіжних сільськогосподарських інвесторів;
 - які суспільні механізми консультацій з участю зацікавлених сторін, зокрема інвесторів, були створені з метою підвищення якості регулювання в аграрному секторі, тим самим підвищуючи інвестиційну привабливість сільського господарства;
 - чи є обмеження, специфічні для іноземних інвестицій в сільське господарство;
 - чи існують ініціативи щодо підвищення потенціалу уряду для укладання контрактів та для надання допомоги співробітникам розібратися в юридичних положеннях, закріплених у національному законодавстві;
 - чи система виконання контрактів ефективна і доступна для всіх сільськогосподарських інвесторів;
 - які механізми для врегулювання спорів були створені для забезпечення максимально широкого охоплення захисту інвестора за розумною ціною; чи існують механізми врегулювання спорів, характерних для сільськогосподарської галузі.
- Розглянемо заохочення інвестицій та спрощення процедур інвестування сільського господарства. Підкреслюючи мож-

ливості для вигідних інвестицій та надання інвестиційних стимулів, можемо сказати, що заохочення інвестицій і заходів щодо спрощення процедур можуть бути ефективними інструментами для залучення інвестицій в сільське господарство за умови, якщо вони спрямовані на те, щоб виправити недоліки ринку і використати порівняльні переваги країни з сільськогосподарським потенціалом.

Фактори ризику заохочення інвестицій та спрощення процедур інвестування сільського господарств такі:

- яка установа відповідає заохоченню інвестицій та спрощенню процедур;
- які заходи застосовуються в цілях заохочення і полегшення інвестицій у сільське господарство, зокрема адміністративні процедури щодо зниження витрат для інвесторів; чи проводиться аналіз витрат і вигід, щоб оцінити їх вплив;
- чи є ринки конкурентоспроможними.

Розвиток інфраструктури. Добре розвинена інфраструктура села, зокрема хороші іригаційні мережі транспортування та зберігання систем і надійного доступу до енергії, інформації і комунікаційних технологій, може ефективно залучати приватних інвесторів в аграрний сектор і сприяти підвищенню конкурентоспроможності сільського господарства.

Фактори ризику розвитку інфраструктури такі:

- які інфраструктурні інвестиційні пріоритети визначені й реалізовані;
- чи має уряд чіткі керівні принципи та прозорі процедури розподілу державних коштів для сільського господарства, пов'язані з інфраструктурою;
- які кроки були зроблені для залучення приватних інвесторів на поставку сільськогосподарської інфраструктури;
- яка відповідальність за розвиток, експлуатацію та технічне обслуговування інфраструктури спільна між владою, користувачами та сільськогосподарськими підприємствами;
- які заходи були прийняті урядом для розширення доступу до інформаційних і комунікаційних технологій сільськогосподарських інвесторів (це забезпечить своєчасну і точну інформацію про сільськогосподарські ринки).

Торгова політика. Відкрита, прозора і передбачувана торгова політика в сільськогосподарському секторі може підвищити ефективність ресурсу як всередині країни, так і за її межами, сприяючи економії за рахунок масштабів виробництва, підвищення продуктивності і ставки доходу на інвестиції та зміцнення продовольчої безпеки.

Фактори ризику торгової політики такі:

- чи є адміністративні, фіскальні та регуляторні бар'єри для руху сільськогосподарських товарів по всій країні; який кількісний вплив цих заходів;

– які зусилля були прийняті урядом з метою полегшення торгівлі сільськогосподарською продукцією;

– чи існують спеціальні торговельні заходи для залучення інвестицій в сільське господарство, такі як сприяння експорту сільськогосподарської продукції.

Розвиток фінансового сектору. Ефективні фінансові ринки можуть вкладати кошти в інноваційні і високоприбуткові інвестиційні проекти великих і малих сільськогосподарських інвесторів, тим самим збільшуючи доходи та стимулюючи економічну діяльність.

Фактори ризику розвитку фінансового сектору для підвищення інвестиційної привабливості сільського господарства такі:

– чи сприяє нормативна база ефективному функціонуванню фінансового ринку для великих і малих сільськогосподарських інвесторів;

– чи заважають вимоги до застави деяким сільськогосподарським інвесторам отримати доступ до кредитів від офіційних фінансових установ;

– який стан конкуренції у формальному фінансовому секторі, зокрема в сільській місцевості; які типи фінансових продуктів надаються для малих і великих сільськогосподарських інвесторів; чи залежить доступ до кредитів від регіону або розміру потенційного інвестора;

– наскільки важлива роль неформального фінансового сектору, зокрема приватних заощаджень, посередників і роздрібної торгівлі, надання кредиту, для фермерів; яка роль мікрофінансування і лізингу.

Людські ресурси, дослідження та інновації. Сильний людський капітал і динамічні сільськогосподарські інноваційні системи є критично важливими для залучення додаткових інвестицій в сільському господарстві. Політика повинна підтримувати високу якість освіти та функціонування інформаційно-консультативних послуг для підвищення людського капіталу. Вони повинні сприяти розвитку партнерських відносин між національними та міжнародними дослідженнями, краще поєднати наукові дослідження з потребами ефективного захисту прав інтелектуальної власності для створення ефективної інноваційної системи.

Ефективна податкова політика уряду і місцевих органів влади сприяє підвищенню доходів та залученню подальших інвестицій від великих і малих інвесторів.

Управління ризиками. Оскільки сільськогосподарська галузь стикається з серйозними природними впливами погоди, хворобами тощо, ефективні інструменти управління ризиками можуть знизити ці ризики, забезпечуючи надання інвесторам більш стабільного доходу і створення передбачуваного середовища, сприятливого для інвестицій.

Відповідальна ділова поведінка. Політика заохочення визначених принципів відповідальної ділової поведінки сприятиме залученню сільськогосподарських інвестицій, які впливають на екологічно і соціально сталий розвиток, тим самим залучаючи як короткострокові, так і довгострокові пільги для інвесторів.

Навколишнє середовище. Сильна і добре діюча екологічна політика сприяє залученню відповідальних інвесторів і забезпеченню сталого використання наявних природних ресурсів, зокрема землі і води, тим самим сприяючи довгостроковій продовольчій безпеці та пом'якшенню наслідків зміни клімату. Фактори ризику такі:

– чи наявні екологічна політика, закони і правила ефективного забезпечення сталого використання природних ресурсів, зокрема шляхом встановлення чітких екологічних стандар-

тів, які потребують незалежної оцінки впливу на навколишнє середовище, гарантуючи, що ціноутворення природних ресурсів відображає їх реальне дефіцитне значення; чи враховують вони специфіку сільського господарства;

– які є інституційні механізми забезпечення ефективного виконання і дотримання екологічної політики, законів і правил;

– чи існує політика розширення доступу до екологічно чистих та енергозберігаючих технологій і заохочення їх прийняття великими і малими сільськогосподарськими інвесторами.

Отже, попри усталену думку про те, що сільське господарство є ризикованим, інвестиції в сільське господарство відзначають зростання за рахунок поліпшення прогнозів прибутковості та інтересів розвитку сільського господарства збільшити інвестиції в сектор для забезпечення продовольчої безпеки. Сільське господарство відіграє життєво важливу роль для економічного зростання і сталого розвитку. Інвестиції у секторі можуть бути ефективним інструментом скорочення масштабів убогості і зміцнення продовольчої безпеки.

Висновки. Отже, на обсяг інвестицій в галузі сільського господарства впливають багато різноманітних факторів ризику. Визначення цих факторів та рівня їх впливу на залучення інвестицій викликає необхідність регулярного проведення досліджень.

Оцінка інвестиційної привабливості галузі сільського господарства України показала, що протягом останніх років інвестиційні процеси зазнають зовнішніх впливів, які виходять за суто економічні межі. Тому інвестиційні рішення приймаються суб'єктами господарювання вже не тільки на основі економічних параметрів, але й з урахуванням соціальних, політичних, національних, культурних факторів. Встановлено, що інвестиційні процеси в сільському господарстві протікають на звуженій основі, а за своїми доміантними тенденціями і специфічними рисами вони не мають аналогів у світовій практиці. Відбувається руйнування базисних основ процесу відтворення, а методи його регулювання не відповідають критеріям економічної ефективності. Нагромадження суперечностей, поглиблення кризових явищ зумовлюють необхідність корекції стратегії економічного розвитку сільського господарства України, спрямованої, зокрема, на кардинальне вирішення проблем інвестиційної привабливості галузі сільського господарства, що є напрямом подальших досліджень.

Література:

1. Буряк А.В. Інвестиційно-інноваційне прискорення розвитку аграрних підприємств : [монографія] / А.В. Буряк. – К. : ННЦ ІАЕ, 2011. – 204 с.
2. Вініченко І.І. Інвестиційна діяльність аграрних підприємств : [монографія] / І.І. Вініченко. – Донецьк : Юго-Восток, 2010. – 444 с.
3. Інвестиції та основні засоби // Державна служба статистики [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Дудчик О.Ю. Аналіз капітального інвестування агропромислового комплексу України / О.Ю. Дудчик // Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. – № 4. – С. 826–829.
5. Кісіль М.І. Стратегічні напрями інвестиційного забезпечення розвитку сільського господарства / М.І. Кісіль // Економіка АПК – 2012 – № 9. – С. 36–39
6. Покатаєва О.В. Роль інвестицій у підвищенні конкурентоспроможності галузей економіки / О.В. Покатаєва // Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. – 2011. – № 3. – С. 232–236.
7. Янишин Я.С. Привабливість міжнародних інвестицій в Україні / Я.С. Янишин, Ю.П. Кашуба // Економіка АПК. – 2012. – № 7. – С. 63–69.

Халатур С.М. Инвестиционная привлекательность отрасли сельского хозяйства Украины с учетом факторов риска

Аннотация. В статье исследуется проблема улучшения инвестиционной привлекательности отрасли сельского хозяйства Украины с учетом факторов риска. Автор освещает факторы риска инвестиционной привлекательности и пути улучшения использования инвестиционных ресурсов сельского хозяйства. Проанализирована динамика капитальных инвестиций в сельское хозяйство Украины. Обобщены факторы негативного влияния на инвестиционную среду экономики страны, которые являются основой образования рисков, связанных с инвестиционной деятельностью. Поэтому с целью повышения инвестиционной привлекательности сельского хозяйства в стране намечены основные приоритеты совершенствования инвестиционной политики. Исследованы пути минимизации риска, связанного с воздействием факторов макросреды на инвестиционную деятельность. Полученные результаты будут способствовать увеличению объемов инвестиций в сельское хозяйство Украины.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, сельское хозяйство, отрасль, риски инвестирования, факторы влияния.

Khalatur S.M. Investment attractiveness of the agricultural sector of Ukraine taking into account risk factors

Summary. In the article, the problem of investment attractiveness improvement of the agricultural sector of Ukraine taking into account risk factors is researched. The author covers the risk factors of investment attractiveness and ways for improving the use of investment resources in agriculture. The dynamics of capital investments in agriculture of Ukraine is analysed. There are generalized factors of a negative impact on the investment environment of the economy, which are the basis for the formation of risks associated with investment activities. Therefore, in order to increase the investment attractiveness of agriculture in the country, the main priorities for improving investment policy are identified. There are researched the ways to minimize the risk associated with exposure factors in the macro environment for investment activities. The obtained results will contribute to increasing investments in agriculture of Ukraine.

Keywords: investment attractiveness, agriculture, industry, investment risks, factors of influence.